

Boganmeldelse | Peter E. Nissen

## Akademisk studiehåndbog i liturgi holder fanen højt

**Ole Brinth: *Liturgi og musik – En praksis-orienteret liturgisk-musikalsk oversigt over højmesse* (2024). Frederiksberg: Eksistensen.**

Tidligere rektor på Sjællands Kirkemusikskole, organist Ole Brinth, giver med denne bog en oversigt over det historiske forløb til den liturgiske musik i den nuværende danske højmesse af 1992. Det er altså på mange måder en redskabsbog i studier af musikken bag danske højmesser siden reformationen. Bogen følger sig til en række af liturgiske vejledningsbøger fra Brinths side, og hans arbejde er her måske mere end tidligere kendetegnet ved systematisk grundighed og akribi. Bogen er på mange måder kulminationen på tidligere arbejder fra hans hånd. Brinth har suppleret bogen med en hjemmeside, hvor flere af de nævnte musikalske kilder kan findes ([www.liturgimusik.dk](http://www.liturgimusik.dk)). Brinth arbejder med de liturgiske led som selvstændige genrer, hvilket her giver god mening i en systematisk gennemgang på tværs af stilarter og tidsperioder.

Bogen er inddelt i fire dele: En indledning med en oversigt over musikalske kilder til den danske højmesse siden reformationen. Dette er en meget nyttig oversigt, som kan bruges som opslags- og håndbog af mange.

Første afsnits hoveddel er en præsentation af musikalsk stil i dansk messetradition ud fra forskellige parametre så som gregoriansk sang som kilde og musikalsk opførelsespraksis. Det er en blanding af historiske og nutidige overvejelser. Den historiske fremstilling er en hjælp til både at forstå baggrunden for folkekirkens nutidige praksis og udførelse. Afsnittets overordnede kombination af historiske og praktiske oplysninger er dog noget vanskelig at orientere sig i. Jeg kan godt se pointen ved at forsøge at integrere historiske og nutidige overvejelser, men som oversigt synes jeg det bliver for tungt at følge. Jeg tror nogle oversigtsillustrationer undervejs kunne have gjort en forskel.

Andet afsnit kaldes "De fire aktører" og er en gennemgang af henholdsvis menighedens, præstens, organistens og kor/kirkesangers rolle gennem højmessens. Med udgangspunkt i 1992-ordningen kombineres igen det historiske med det nutidige. Her synes jeg det bedre er lykkedes at skabe en lettilgængelig og overskuelig læsning. Men når man tænker på målgruppen, undrer jeg mig over, at Brinth vælger at beskrive modulationens rolle udelukkende gennem tekst uden nodebillede (s. 87 f.). Det kommer til at virke unødigt tungt.

Vi får præsenteret flere kommentarer til den liturgiske udførelse gennem historien, som både giver perspektiv og inspiration til fordybelse. Brinth henviser til adskillige komponerede messeled til den danske højmesse af blandt andet C. E. F. Weyse og A. P. Berggreen. Selvom mange af kilderne findes på den tilhørende hjemmeside, kunne det her have været godt at få en nodepræsentation fra deres bidrag.

Der indgår en længere historisk redegørelse af skolernes bidrag til kirkesangen. Her kan man tydeligt fornemme, hvordan forholdet mellem skole og kirke er radikalt forandret igennem historien i forhold til i dag. Brinth kommer da heller ikke med forslag til hvordan et sådant samarbejde ville kunne praktiseres i dag.

Tredje afsnit er en kronologisk gennemgang af højmessens liturgiske led fra indledningens hilsen til afslutningens velsignelse. Her synes jeg overskueligheden er god, samtidig med at den er meget systematisk og grundig i sin historiske gennemgang. Det er fint at der nævnes både ældre og nye alternative musikalske muligheder, fx til trosbekendelserne. Brinth bruger også en del plads på messesangen og på mindre benyttede muligheder så som litanierne, kyrie og gloria. På den måde får man et fint udgangspunkt til at tænke i afveksling og fornyelse af gudstjenesten ad spor, som allerede er lagt på en kvalificeret måde. Han inddrager også opførelsespraksis, og dermed kan hans gennemgang være velegnet som et godt studiegrundlag i samarbejdet mellem præst og organist.

Bagerst i bogen er der nogle skematiske oversigter som understøtter bogens formål med at skabe historisk og systematisk overblik. Hertil kommer fine kronologiske lister med udgivelser og centrale navne indenfor området.

Det er en glæde at blive præsenteret for et så stringent systematisk og kildebaseret arbejde indenfor danske kirkemusikstudier. Den gode indsats ligger på højde med tidligere danske akademiske bidrag indenfor fagområdet, og det er godt at konstatere, at vi har fået et nyt arbejde indenfor denne danske forskningstradition i liturgik og musik, som tidligere stod stærkt på danske universiteter og i det folkekirkelige liv.

Dog peger bogen ikke kun tilbage. Tværtimod kan bogen være til hjælp for nye forskere til at få oversigt og tjene som inspiration til at fordybe sig yderligere i området, og dermed være med til at forny studier i dansk liturgi og kirkemusik. Gennem sine klare oversigter over de faglige bidrag og diskussioner indenfor folkekirkens liturgiske udvikling, giver Brinth en god basis for studier og gør dermed det videre arbejde lettere for kommende forskning. Brinth skal her have stor tak for holde fanen højt på dette felt i en tid med megen modvind.

Bogen har først og fremmest sin styrke som akademisk studiehåndbog. Bogens akademiske grundighed og nøjagtighed er måske også dens svaghed i forhold til brug. Især i de første afsnit er sproget gennemgående tungt og præget af den tysk-akademiske fremstillingstradition. Alene bogens undertitel "En praksis-orienteret liturgisk-musikalsk oversigt over højmessen" vidner om dette. Hertil kommer mange citater fra kilder på gammelt dansk, som ud fra et pædagogisk perspektiv med fordel kunne være blevet moderniseret. Der indgår ikke et eneste nodebillede og ingen illustrationer i bogen, og oversigterne er alle placeret som appendiks.

Når nu begrebet 'praksis-orienteret' fremhæves i titlen, og det fremgår på bagsiden, at den "henvender sig til alle med interesse for højmessen og højmessens musik" (min fremhævelse), kan det måske nok skuffe en læser eller to, at den formidlingsmæssigt og pædagogisk fremstår så tung og lidet tilgængelig i en stor del af bogen. Derfor bliver den i praksis desværre nok ikke en håndbog for de fleste organister, præster og lægfolk. Det er ærgerligt, og jeg kan godt undre mig over, at forlaget og de mange medlæsere i processen tilsyneladende ikke har haft øje for dette. Som lettilgængelig studiehåndbog ville den også bedre tjene som supplement til Kjærgaards og Weinckes nylige mammutværk, *Liturgi 1-3* (2022), hvormed bogen har en del stof til fælles.

Det er derfor mit håb at Brinth og/eller andre efterfølgende kunne præsentere bogens oversigter og konklusioner i en mere folkelig og letfordøjelig udgave. En mulighed ville være at udvikle den tilhørende hjemmeside, som er et fint supplerende initiativ til bogen. For bogen er højest relevant i forbindelse med undervisning af kommende kirkemusikere og præster.